NOORD-BRABANDER.

NOMMER 130. 'S BOSCH. ZATURDAG, 29 OCTOBER 1831.

Italie.

ROME.

De Minimes van Sicilie, wonende te Rome in het klooster van den Heiligen *St. Andreas della Fratta*, hebben de vergunning bekomen om in hunne kerk eene novene, ter eere van de heilige *Rosalia* van Palermo te vieren, aan welke men het ophouden der pestziekte toeschrijft, welke Sicilie sedert zoo lang verwoestte. De H. Vader heeft eene volle aflaat voor deze novene verleend, die met ijver gevolgd is, om van God het ophouden der verwoestingen van de *cholera morbus* af te smeeken.

Oostenrijk.

WEENEN, 16 *october*.

In de laatste 24 uren zijn aldaar 57 personen door de *cholera* aangetast, 31 genezen en 27 gestorven. Onder dit getal zijn de voorsteden begrepen voor 51 zieken, 28 genezenen en 26 gestorvenen.

In het geheel zijn er in de stad tot den 16 october 997 ziek geworden, 560 genezen en 385 gestorven, en in de voorsteden 1413 ziek geworden, 594 genezen en 702 gestorven.

Volgens de Courant van Linz zijn tot den 13 october te Wels 24 personen door de *cholera* aangetast, 6 genezen en 13 gestorven.

Volgens de jongste berigten uit Hongarije, maakt de *cholera* in dat land weinig voortgangen en is het getal plaatsen, die er door aangetast zijn, bij 2000 gebleven. Het getal ziek geworden in deze onderscheidene plaatsen, bedroeg tot dien dag 320,145 personen, het getal genezenen, 141,741; het getal gestorvenen, 143,344; terwijl 35,100 personen onder geneeskundige behandeling gebleven waren.

Pruissen.

BERLIJN, 22 *October*.

Alhier zijn in de laatste 24 uren 37 personen door de *cholera* aangetast, 14 genezen en 16 gestorven, terwijl er 494 onder geneeskundige behandeling gebleven zijn.

Het gansche getal zieken, sedert het ontstaan der *cholera*, bedraagt thans 1676, van welke 438 genezen en 1047 gestorven zijn.

Te Potsdam waren tot den 20 october 24 personen aangetast, 4 genezen en 17 gestorven; te Maagdenburg tot den 19 October 172 personen aangetast, 19 genezen en 109 gestorven.

— Te Warschau hoort men niet meer van de *cholera* spreken; doch sedert eenige dagen waren verscheiden lieden door de koorts aangetast. Te Giechanow, in blozk, is de *cholera* op nieuw in eenige dorpen uitgebroken.

— Tot den 20 zijn te Hamburg 261 personen door de *cholera* aangetast, waarvan 11 genezen, 141 overleden waren en 130 nog onder geneeskundige behandeling bleven. Den 21 telde men 50 nieuwe zieken, 6 herstelden en 10 dooden.

Van den 14 tot den 19 zijn te Altona slechts drie personen aan de *cholera* gestorven.

De Keizer van Rusland zal op de plaats van het winterpaleis te St. Petersburg eene gedenkzuil ter eere van wijlen Keizer *Alexander* doen oprigten. Deze zal bestaan uit eene kolom van graniet steen van één stuk, van twaalf voet diameter en 84 voet hoogte.

Den 16 moest bij Warschau, op last van den veldmaarschalk prins *Paskewitsch*, eene plegtige militaire godsdients-oefening gevierd worden, juist op de plaats tusschen Szczensliwice en Wola, waar het gevecht bij het bestormen der stad het hevigste geweest is.

— Men verneemt dat de vesting Zamosc zich aan de russische troepen heeft overgegeven.

— De engelsche brieven van den 27 brengen geen bijzonder nieuws mede. Dien dag waren te Londen depêches bij het departement van buitenlandsche zaken uit 's Hage gekomen.

Belgie.

BRUSSEL, 25 *October*.

In de zitting van de kamer der afgevaardigden van gisteren, is ingekomen en gelezen de navolgende missive:

Mijnheer de President,

Z. M. mij deszelfs levendigen wensch hebbende te kennen gegeven, dat de kamers zich onverwijld bezig houden met het onderzoek en de deliberatien van en over de concept-wet betrekkelijk de 24 vredesartikelen, welke, door de conferentie te Londen, aan België opgelegd zijn, zoo heb ik de eer u te verzoeken, de vergadering der afgevaardigden tegen morgen te willen beleggen, ten einde dezelve de voorwerken des konings bloot te leggen.

Ontvang, mijnheer de president enz.

De minister van buitenlandsche zaken,
(get.) DE MEULENAERE.

De heer *A. Rodenbach* heeft het woord en zegt. Ik heb, in de zitting van vrijdag ll. voorgesteld, dat de artikelen naar de afdeelingen zouden worden verzonden en de kamer heeft mijn voorstel aangenomen. Het komt mij voor, dat wij onzen tijd nemen moeten, om een ontwerp te onderzoeken, waarbij ons de helft van Luxemburg, en de helft van Limburg ontnomen wordt, waarbij wij gedwongen worden, om 300,000 onzer medeburgers te verlaten en bijna 9,000,000 hollandsche guldens 's jaars te betalen. Wij zullen nog tijd genoeg hebben, om ons met zulke rampspoedige deliberatien bezig te houden; daar is volstrekt geen haast bij de zaak; wij zullen ons, in de afdeelingen, met het ontwerp bezig houden.

De heer *Lebeau :* Volgens een artikel van het reglement, hebben wij regt, om de tegenwoordigheid van den minister van buitenlandsche zaken te vorderen; daar de wapenstilstand morgen ten einde loopt, zou het, in zulke gewigtige omstandigheden, zeer nuttig zijn, naauwkeurige narigten te hebben over de oorzaken, uithoofde van welke wij den, in vrij onbepaalde bewoordingen geschreven brief, bekomen hebben.

De heer de *Meulenaere* werd geroepen en trad binnen.

De *president* noodigde nu den minister tot het geven van eenige berigten over zijnen te dezer vergadering ingekomen brief van en Z. Ex. zeide:

Ik zal mij veroorloven aan te merken, dat ik besloten heb, de deliberatien te verhaasten, bijzonder ingevolge mededeelingen welke sir *Robert Adair* en de generaal *Belliard* mij gedaan hebben; daar deze mededeelingen echter niet van eenen aard zijn, om in het openbaar te worden behandeld, zal ik mij, zoo de kamer zich in comité generaal wil formeren, bevlijtigen, haar deze stukken mede te deelen.

De president kondigt aan, dat de vergadering in comité-generaal zal bijeenkomen.

Ook de senaat had vóór de opening de publieke zitting, een comité-generaal gehouden.

Omtrent deze beide vergaderingen met gesloten deuren, zijn alleen geruchten in omloop; men weet niets zeker.

Het comité-generaal der afgevaardigden is gisteren avond hervat.

Van den 26.

In het geheim comité van de kamer der afgevaardigden, op gisteren gehouden, zijn, volgens het verslag der centrale afdeeling, de stemmen over de 24 artikelen op de volgende wijze verdeeld geweest: zeven en veertig leden hebben voor de aanneming, vier en twintig tegen dezelve gesproken; veertien hebben hunne stem niet willen uitbrengen. Twaalf in Brussel aanwezige leden hebben zich niet in de vergadering der afdeelingen willen begeven. De centrale afdeeling heeft, bij haar rapport, tot de aanneming besloten.

Op dit rapport moeten, zoo men wil, discussien gevolgd zijn, bij welke de heer *Lebeau*, voorgesteld zou hebben, dat er geene openbare beraadslagingen over de 24 artikelen zouden plaats hebben.

Dit punt in omvraag gebragt zijnde, werd, met eene meerderheid van 58 tegen 41 stemmen, tot eene geheime behandeling besloten.

Na dit besluit hebben de voornaamste leden der minderheid terstond de vergadering verlaten. Men spreekt van een protest, hetwelk zij in het licht zullen geven, en dat zij de voornaamste redenen van hunnen tegenstand tegen de aanneming der 24 artikelen in dit protest zullen ontwikkelen.

De senaat heeft denzelfden dag eene openbare zitting gehouden, waarin twee leden toegelaten zijn en den eed afgelegd hebben. De heer *Rhodes* deelde een overzigt mede van het getal der leden van den senaat, welke reeds den eed hadden afgelegd, waaruit bleek, dat reeds 45 leden zitting in den

senaat hadden genomen, twee toegelaten leden nog niet verschenen waren; twee in deze zitting waren toegelaten, zoodat er nu nog slechts twee leden moesten verkoren worden, namelijk voor Antwerpen en voor Bastogne, zijnde deze vacaturen veroorzaakt door de demissie van den heer *van Haver Stiers* en de vernietiging der verkiezing des heeren *Vauthier*.

— De heer *van Meenen* is tot vertegenwoordiger van het distrikt Yperen bij eene groote meerderheid verkozen.

— De kompagnie artillerie van den 1 ban schutterij te Luik is mobiel verklaard.

— De *Gazette de Necker* bevat een artikel van den val van Polen en wijdt uit over den pijnelijken indruk dien dezelve in geheel Duitschland gemaakt heeft.

— De heer *de Gachsneere* president bij het hoog geregtshof te Brussel, is te Kortrijk tot senateur benoemd.

— De graaf *de Nesselrode*, minister van buitenlandsche zaken in Rusland blijft te St. Petersburg ernstig ziek.

— De heer *Ch. Lehon*, onze ambassadeur te Parijs, is gisteren avond van daar alhier aangekomen.

— De minister van oorlog heeft gisteren, van den generaal *Belliard* vergezeld, het 4de regement van linie in oogenschouw genomen. Dit regiment, sterk ongeveer 4000 man, zal heden van hier vertrekken.

— De telegraaf, welke op den toren der groote kerk van Turnhout geplaatst is, moet heden voltooid wezen; zij staat in directe gemeenschap met die te Diest.

— Twee batterijen artillerie vertrekken dezen morgen, den weg naar Antwerpen nemende; daarentegen zijn alhier een 500 tal trekpaarden, behoorende tot de reserve park der armée, aangekomen.

— Zoo men de geruchten gelooven wil, die er over het geheim comité in omloop zijn, zou de heer *de Meulenaere* aan de kamer mededeeling gedaan hebben van een nieuw protocol, zijnde n°. 48, geteekend na het vertrek van den heer *van de Weyer* uit Londen.

Dit protocol, de schuld betreffende, zou ten aanzien van het montant, hetwelk altijd op 8,400,000 guldens bepaald blijft, geene verandering bevatten, maar wel ten aanzien van deszelfs aard en verdeeling; wat de aard betreft, deze zou niet meer onveranderlijk zijn, en vatbaar wezen om door de beide partijen gewijzigd te worden; wat derzelver verdeeling (repartitie) aangaat, deze zou bevatten de regten en tollen der vaart op de wateren, die het hollandsch grondgebied doorsnijden, in voege, dat er van onze vaartuigen geen bijzonder regt meer zou kunnen gevorderd worden, zijnde alle regten van de vaart in de 8,400,000 guldens begrepen. Dit protocol zou overigens niets bijzonders meer behelzen. (*Courrier.*)

— De 6, 7 en 11de batterijen veld-artillerie zijn eergisteren, na door den minister van oorlog geïnspecteerd te zijn, onmiddelijk naar Vilvoorden vertrokken, deze batterijen maken een deel van de reserve uit.

— Het kamp te Diest is opgebroken en naar Lier vertrokken, alwaar de generaal *Wauthier*, de 2de divisie kommanderende, reeds aangekomen is; de officier welke dit berigt schrijft, verzekert daarbij dat alle beschikkingen genomen zijn, om eenen aanval der Hollanders op alle punten af te weren. Het is waarschijnlijk, dat het hoofdkwartier insgelijks te Lier zal komen. De Koning blijft te Brussel.

ANTWERPEN, 24 *october*.

Onze stad is in staat van beleg gesteld, bij dezen maatregel van voorzorg zijn echter niet die verzwarende omstandigheden gepaard, welke bij het in staat van beleg stellen van Gent gevolgen zijn.

Alle maatregelen van verdediging en veiligheid worden onophoudelijk voortgezet. Zij moeten den burger echter geene ongerustheid inboezemen; bedaardheid en vertrouwen zij hun aanbevolen. De stads-poorten zullen ten vijf uren 's avonds gesloten worden, terwijl de toegang tot de kaden aan het volk verboden is geworden.

— Heden is men onderscheiden brandspuiten uit Brussel wachtende.

Van den 25.

— Sedert het in staat van beleg stellen onzer stad hebben alle consulaten hunne respectieve vlaggen uitgestoken.

Het eskader voor de stad heeft zich dezen morgen in eene linie geschaard. Wat de oorlogs-vaartuigen beneden op de rivier betreft, daar heeft geen de minste verandering bij dezelve plaats gehad en het schijnt ook niet, dat zij de rivier zullen opvaren. Van de reede van Vlissingen zijn vier korvetten naar zee gezeild.

— De fransche generaals *Belliard* en *Evains* zijn dezen nacht binnen onze muren gekomen.

GENT, 23 *October*.

De generaal-kommandant der militaire magt en van de vestingen in Vlaanderen, heeft ter kennis der ingezetenen gebragt, dat hij het noodig geoordeeld heeft de stad Gent in staat van beleg te stellen.

Er zal dienvolgens, overeenkomstig de wet van 24 december 1811, onmiddelijk een permanente krijgsraad in de citadel van Gent geïnstalleerd worden.

Van den 25.

— Bij een bevel van den minister, gisteren avond alhier aangekomen, worden alle trekpaarden in de, tot ons district behoorende gemeenten, in rekwisitie gesteld. Daar heerscht dienaangaande reeds veel beweging. Onderscheiden stukken zwaar geschut zijn op Zelsate gerigt. Alle onze troepen trekken naar de grenzen.

Nederlanden.

'sHERTOGENBOSCH, 28 *October*.

Sedert een paar dagen bespeurde men op de Smalle Haven, vooral op de hoogte van de mosseltrap, eene verzakking in den grond en eenige scheuren in den kaai muur; heden nacht heeft die verzakking zoodanig toegenomen, dat de in den jare 1825 nieuw gemetselde steenen los kraan geheel uit haar verband is gerukt, terwijl de muren zijn van een gescheurd; men is voor eene instorting van dit gebouw beducht en reeds bezig met hetzelve af te breken om verdere onheilen te voorkomen. Dit is de derde reis in een tijdverloop van ongeveer veertig jaren, dat er ongelukken aan de kraan hebben plaats gehad. De schade, welke aan de haven door deze verzakking kan worden veroorzaakt, is voor als nog onberekenbaar; doch is reeds zeer aanzienlijk.

— Bij eene nadere publicatie van wege Z. E. den opperbevelhebber dezer vesting, is door de heeren burgemeester en wethouders bekend gemaakt, dat, te rekenen van gisteren (27 dezer) de stadspoorten en drijfboomen des avonds ten 6 ure, op het klinket gezet, en finaal ten 7 ure zullen gesloten zijn, en 's morgens ten 6½ ure zullen worden geopend; mede is afgekondigd dat het verboden is om met karren, met meer dan twee paarden bespannen, de Vughterpoort in- of uit te rijden.

— Eergisteren avond is alhier een transport artillerie-trein, ten geleide van zes kruidwagens doorgetrokken, die voor het leger bestemd zijn.

— Z. M. heeft nog, als kommandeurs der orde van den Nederlandschen Leeuw, benoemd de heeren baron *van Heeckeren van Kell*, gouverneur van Gelderland, en baron *van Pabst van Bingerden*; als ridders, de heeren baron *van Heyden van Baak*, *J. H. Ketjen*, directeur der belastingen, *G. van Riemsdyk*, administrateur der domeinen, *Bullan*, directeur der registratie, en *Nahuis*, controleur der belastingen.

— Men verneemt dat de oudste zoon van Z. K. H. den Prins van Oranje, door Z. M. aan Hoogstdenzelven, als adjudant is toegevoegd. De jonge prins heeft afscheid van Z. M. genomen, en zal zich thans spoedig naar het hoofd-kwartier begeven.

— De grootvorstin *Helena* van Rusland wordt te 's Hage uit Londen verwacht, H. K. K. H. de Prinses *van Oranje* zal Hoogstdezelve tot aan de Zwet, waar men toebereidselen tot Hare ontvangst heeft gemaakt, te gemoet gaan.

— De tweede kamer der staten-generaal heeft een ontwerp van antwoord op 's Konings aanspraak bij de opening der tegenwoordige zitting aangenomen en aan de eerste kamer verzonden. Deze heeft daarover den 26 october beraadslaagd.

— Bij eene circulaire van het departement van Binnenlandsche zaken, aan de heeren gouverneurs, wordt te kennen gegeven, dat, bij art. 1 der wet van 11 april 1827, wel is waar tot uitoefening van de schutterlijke dienst verpligt is verklaard ieder ingezeten, die, op den 1 januarij van ieder jaar, zijn 25 jaar zal zijn ingetreden en zijn 34 jaar niet voleindigd zal hebben, doch dat daaruit alleen kan worden afgeleid, dat hij, die op zijn 25 jaar tot de schutterlijke dienst is opgenomen, tot op het voleindigen van zijn 34 jaar, daaraan onderworpen blijft, dat geene finale opheffing van de schutterlijke verpligtingen toegenselijk kan worden gemaakt op hen, die, jaren achter elkander, verzuimd hebben, zich in het jaar, toen zij daartoe door de wet geroepen waren, aan de op hen berustende verpligtingen te voldoen; en dat deze, ter zake van het bereiken van het 34 jaar, even als alle andere voorwaardelijk vrijgestelden, die daardoor op eenen lateren leeftijd dan hun 25 jaar in dienst zijn gekomen, niet eerder kunnen worden ontslagen, dan nadat zij bij de reserve zullen geplaatst zijn.

— Het Belgische leger vervordert steeds deszelfs voorwaardsche beweging. Te Turnhout is de voorhoede van hetzelve, uit infanterie, kavallerie en artillerie bestaande, aangekomen. De linker vleugel van hun leger steunt op Oost en West Malle, en strekt hetzelve zich voorts in linie langs de rivier de Nethe en verder uit. Heerenthals, Geel en omgelegen plaatsen zijn sterk bezet.

— De kerk van Ierland heeft door het overlijden van den hoog-eerwaarden heer *Guillaume Copping*, bisschop van Cloyne en Ross, de oudste van deszelfs kerkvoogden verloren. Z. H. E. was op den 10 mei 1753 te Cork geboren, en is op

den 20 augustus ll. overleden. Hij was door zijnen ijver en geleerdheid zeer lang bekend en zeer geroemd.

— Onder de voorstellen, welke de kamer der Beijersche afgevaardigden dezer dagen heeft aangenomen, merkt men op de aanbeveling aan de regering, om een verdrag van koophandel met Holland te sluiten.

— Te Sigmaringen is den 17 dezer, in den ouderdom van 69 jaren, plotseling overleden de regerende vorst *Anton Aloys van Hohenzollern Sigmaringen.*

Over den staat der Anglikaansche Kerk en andersdenkende genootschappen in Engeland.

(Vervolg van ons vorig nommer.)

Het land van Walles heeft 12 graafschappen en 717,108 inwoners. De bisdommen der erkende Kerk in deze streken zijn Bangor, St.-David's, Landaff en St.-Asaph Banger heeft 193 kerken en kapellen; Sandaff 236, St.-Asaph 134 en St.-David's 490; van dit geheele getal kapellen zijn er, sedert het jaar 1800, elf gebouwd. Er zijn in het land 6 congregatien van katholijken, 14 van unitarissen 159 van baptisten. De calvinistische methodisten zijn talrijk, zonder dat men juist kan aanwijzen, hoeveel zij beloopen. Zij houden hunne jaarlijksche vergaderingen in de openlucht, en daarbij bevinden zich vele duizenden toehoorders. Bij eene wijding, welke in het jaar 1811 te Bala plaats had, bevonden zich de vertegenwoordigers van 300 congregatien; maar men gelooft dat er nog meer zijn. De methodisten van Wesley hebben 214 kapellen, de onafhankelijken 209 en en de moravensch-broeders 2. De kerken der onafhankelijken in de graafschappen van Denbigh en de Flint, vormden in het jaar 1821 eene vereeniging van hunne congregatien, die alle zes weken vergaderen, en houden daarenboven op Goeden Vrijdag eene algemeene vergadering.

Schotland heeft 877 parochianen en 2,093,456 inwoners. De kerk van Schotland is presbijteriaansch en haar bestuur verdeeld in kerken-zittingen (*kirk sessions*), in presbijterijen en in eene algemeene vergadering. De kerken-zittingen zijn te zamen gesteld uit bedienaars en oudsten van vele parochien; de provinciale sijnoden zijn zamengesteld uit de presbijterijen van hun ressort; en de algemeene vergadering uit eene deputatie der sijnoden. Er zijn aldaar 15 sijnoden, 78 presbijterijen, 900 parochien en 938 geestelijken. De algemeene vergadering, waarvan de besluiten beslissend zijn, komt in de maand mei bijeen en wordt door eene opper-commissaris des Konings voorgezeten. Maar er zijn dissidenten, die het gezag der vastgestelde presbijteriaansche kerk niet erkennen: de zoodanigen zijn het presbijteriaansch hervormd sijnode, het geen 9 presbijterijen heeft; het *vereenigd-verbonden* sijnode, hetwelk 18 presbijterijen; het *verbonden* sijnode, hetwelk er 3; het *primitief-verbonden* sijnode van Burghor, hetwelk er vier heeft; het constitutioneel presbijterie en zoogenaamde sijnode van *relief*, hetwelk 7 presbijterijen heeft. Het bisschoppelijk schots genootschap heeft 6 bisschoppen, namelijk die van Brechin, Dunkeld, Moraij, Aberdeen, Edimburg en de Ross en Argyle. De lagere geestelijkheid telt 96 leden; de congregatien zijn 100 in getal en hebben 60,000 aanhangers. De methodisten van Wesley hebben 9; de quakers en de unitarissen elk 5 congregatien, en de onafhankelijken 84. Men weet het getal der baptisten niet. Wij hebben elders den staat der katholijke Kerk in dit land medegedeeld.

In de engelsche eilanden is de staat der verschillende secten de volgende: te Guernesey, Alderney en Stark, zijn, van eene bevolking van 22,640 inwoners, 15 bisschoppelijke kerken en kapellen, 1 congregatie van methodisten van Wesley, 5 congregatien van baptisten en 3 van onafhankelijken. Te Jersey, hetwelk 32,420 zielen van bevolking heeft, telt men 15 bisschoppelijke kerken en kapellen, 8 congregatien van methodisten van Wesley, 2 van baptisten en 3 van onafhankelijken. Het eiland Man, hetwelk eene bevolking van 50,000 zielen heeft, telt er niet meer dan 9000 voor de vastgestelde Kerk. Het eiland Shetland heeft 3 congregatien van methodisten van Wesley. Voor het overige zijn de berigten van deze eilanden vrij onvolledig. De *Layty's Directory* noemt 1 katholijke kapel aan te Quernesey, 1 te Jersey en 4 op het eiland Man.

Ierland heeft eene bevolking welke op 7,000,000 zielen begroot wordt. De erkende kerk heeft 4 aartsbisschoppen, namelijk die van Armagh, Dublin, Cashell en Tuam; 18 bisschoppen, 1,200 beneficien en 600 vikarissen, voor eene bevolking van minder dan één millioen en zelfs, indien men de *Revue de Londres* gelooft, van een half millioen zielen. De anglikaansche kerk heeft de tienden, de katholijke Kerk het volk. Men schat het getal katholijken op vijf en een half millioen en de andersdenkende protestanten op één millioen. De presbijterianen zijn door het noorden van Ierland zeer verspreid en hangen aldaar van het algemeen sijnode van Ulster af. De methodisten van Wesley zijn 22,840 in getal en hangen af van hunne conferentie van Ierland. Er zijn daarenboven andere methodisten, die van de eersten, sedert 14 jaren, zijn afgescheiden ter oorzake van de wijdingen, door bedienaren welke niet tot bisschoppen gewijd waren, deze zijn 14,000 in getal. De quakers hebben 40 bidplaatzen, de onafhankelijken 28 congregatien. Men weet het getal der baptisten niet. Wat den staat der katholijke kerk van Ierland betreft, daarover is in dit dagblad meermalen gehandeld.

Wanneer men niet door ondervinding geleerd had, dat bij de meeste zoogenaamde liberale dagbladen de woorden van jesuit en roomsch-katholijk bij hen als gelijkduidend werden verstaan en gebruikt, dan zoude men zich moeten verwonderen, dat men dezelve nog telkens op het woord jesuit ziet terug komen. Wij achten het dus voor diegenen, welke met die orde minder bekend zijn, niet ondoelmatig, daarvan eene korte schets te geven.

De instelling der jesuiten, waarvan het plan niet dan dat onze menschkundige, krachtige, wijze en vooruitziende vinding, heeft kunnen ontworpen worden, en waarbij noch ooit eenig ander is of heeft kunnen vergeleken worden, was daargesteld, om in het ruime gebruik van zijne regten en bedieningen alle klassen, standen en hoofdstoffen te bevatten, welke in de overeenstemming en het behoud der staatkundige en godsdienstige magten komen. Tot het tijdstip van deszelfs oprigting opklimmende, ontdekt men gemakkelijk dat de openlijke en erkende bedoeling van die instelling geweest is, de katholijke Kerk tegen de leerstelsels der lutheranen en calvinisten te verdedigen en dat deszelfs staatkundig oogmerk was, de maatschappelijke orde en de kracht van bestuur in ieder land daargesteld, tegen den storm der regeringlooze gevoelens, die altoos aan het hoofd der godsdienstige nieuwigheden gaan, te beschermen. Alom, waar de jesuiten zich konde laten hooren, handhaafden zij al de klassen der maatschappij, in eenen geest van orde, wijsheid en bestendigheid. Tot de opvoeding der voornaamste geslachten uit den staat geroepen, strekten zij echter hunne zorgen tot over de laagste klassen uit; en onderhielden dezelve in de gelukkige gewoonte van godsdienstige en zedelijke deugden.....

»Gemeenzaam met alle soorten van kundigheden, bedienden de jesuiten zich van dezelve met voordeel, om die achting, welke steeds aan de verhevenheid van het verstand en de talenten verknocht is, te verwerpen. Het vertrouwen van alle katholijke gouvernementen en den goeden uitslag van hunne leerwijze, deden bijna uitsluitend de bewaring van het openbare onderwijs in hunne handen overgaan. Zij hadden de verdiensten van hun godsdienstig en zedelijk karakter door eene gestrengheid van zeden, eene gematigdheid, eene edele voortreffelijkheid en eene personele belangeloosheid, welke hunne vijanden hun zelfs niet konden betwisten, eerbiedwaardig te maken. Dit is het schoonste antwoord op alle hekelschriften, welke hen beschuldigd hebben van ongebondene grondbeginselen te belijden.

»Dit ligchaam was zoo volmaakt zamengesteld, dat het noch kindschheid, noch ouderdom gehad heeft. Men ziet hetzelve, van de eerste dagen zijner zending, in alle katholijke staten gestichten daarstellen, met onverschrokkenheid alle uit het lutheranismus gesprotene secten bestrijden; misschien in den Levant en in de woestijnen van Amerika vestigen, zich vertoonen op de zeeën van China, Japan en de Indien. Het bestond sedert twee eeuwen, en had altoos dezelfde kracht als ten tijde van deszelfs begin. Het was, tot op het laatste oogenblik met denzelfden geest bezield, welke aan hetzelve het leven geschonken had.

»De vernietiging der jesuiten heeft aan de publieke opvoeding door het geheele katholijke Europa den noodlottigsten slag toegebragt, eene merkwaardige bekentenis, welke thans, zoowel uit den mond hunner vijanden, als uit dien hunner vrienden gehoord wordt. Dit genootschap wist zijne ongelukken eerbiedwaardig te maken door eenen edelen en gerusten moed; zijne godsdienstige en lijdzame gelatenheid getuigde van de zuiverheid zijner grondbeginselen en gevoelens. De mannen, welke men als zoo gevaarlijk, veelvermogend en wraakzuchtig had afgeschilderd, bukten zonder morren onder de verschrikkelijke hand, welke hen verdrukte; zij hadden de edelmoedigheid om de zwakheid van den Paus, die veroordeeld was om hen op te offeren, te eerbiedigen en te beklagen.»

(*Ami de la Religion*).

LETTERKUNDIGE AANKONDIGINGEN.

195. B E R I G T.

Hebben de verbazende Gebeurtenissen, waardoor *Europa* in al deszelfs Staten en Regerings vormen, sedert de laatste VEERTIG jaren min of meer geschokt en verdeeld is geworden, Gebeurtenissen, waarvan wij grootendeels aanschouwers waren, aan geheel het beschaafde Algemeen veel belangstelling inge-

voorzemd; van nog meer belang moet voor den nadenkenden Wereldburger, de openlegging der aanleidende oorzaken tot deze gebeurtenissen zijn, daar toch iedereen bij het lezen of hooren vertellen dier ontzettende Omwenteling en harer nog voordurende gevolgen, als van zelve op de vraag geleid wordt: « wat is toch de oorzaak daartoe geweest? »

De, van de groote in 1789 uitgebarstene Fransche Revolutie af, gedagteekende verwarring in den sedert 1000 jaren door KAREL DEN GROOTEN gevestigden staat van zaken in *Duitschland* en *Frankryk*, is, wel is waar, in 1814 en 1815 eenigzins tot bedaren gekomen, en heeft *Europa* eenen 15 jarigen vrede doen beleven; maar in het verledene jaar is uit dezelfde bouw-, laat mij liever zeggen: brandstoffen het vuur der verwarring en vernieling weêr uitgebarsten, dat 15 jaren lang onder de asch gesmeuld had, en nu al de Rijken dreigt te ondermijnen, en als het ware onderaardsch tot uitbarsting voor te bereiden.

Uit dien hoofde moet nu deze onpartijdige Geschiedenis voor iederen beschaafden mensch, en alzoo ook voor den Nederlander des te belangwekkender zijn, daar er geen boek van dien aard in de Nederduitsche taal bestaat; en zoo wordt hem hier eene Vertaling van een zeer belangrijk Hoogduitsch werk aangeboden, waartoe de vertaler, om voor de onkosten eenigzins gedekt te zijn, den weg van Inteekening kiest naar den volgenden Prospectus over DEN TRIOMPH DER PHILOSOPHIE IN DE ACHTTIENDE EEUW, OF DE GESCHIEDENIS DER OORZAKEN VAN DE FRANSCHE REVOLUTIE IN 1789, EN DERZELVER NOG VOORTDURENDE GEVOLGEN, TEN AANZIEN DER TOEKOMENDE RUST VAN EUROPA.

(*Bestaande in twee groot 8°. Boekdeelen xx en 1307 bladzijden.*)

INHOUD VAN HET GEHEELE WERK. — Eerste deel.

I *Hoofdstuk*. Oude Philosophie. II. Philosophie in de 16e en 17e eeuw. III. Nieuw opkomen derzelve in de 17e eeuw. IV. Philosophie der 18e eeuw. Derzelver hoofd VOLTAIRE en anderen. V. Zamenzwering der Philosophen tegen Godsdienst en Staat. VI. ROUSSEAU en zijne Œconomisten. VII. Grondstellingen der Nieuwe Philosophie. VIII. Derzelver middelen en Proselytenmakerij. IX. Middelen daartegen te werk gesteld, en derzelver vruchteloosheid. X. Ondersteuning door vele Grooten en door Vrouwen van rang. XI. Overgewigt der Philosophen, en derzelver heerschappij over de Letterkunde en de geleerde Maatschappijen. XII. Het verachtelijk maken der Geestelijken. XIII. Vernietiging der Geestelijke Orden en Broederschappen. XIV—XVI. Jesuiten, hunne verjaging uit *Portugal*, hunne geheele uitrooijing. XVII. Verderf der jeugd door Philosophische Leermeesters, Hofmeesters en Landscholen. XVIII. Aanbeveling van algemeene Verdraagzaamheid, niet alleen van menschen, maar ook van denkwijzen: aanblazing van twist, stichting van een geheimen Philosophen-club. XIX. Gevolgen van de handelwijze der Philosophen. Groote verspreiding hunner Grondstellingen in alle landen.

Tweede deel. — I *Hoofdstuk*. De Nieuwe Philosophie in *Duitschland*. II. FREDERIK II, Protector van dezelve. III. Doordrijvende maatregelen tot voortgang der Philosophie: NICOLAI, en zijne Bibliotheek. IV. Werkingen tegen dezen voortgang in *Duitschland*, en vergeefsche moeite daartegen. V. Verdere voortgang der nieuwe Verlichting. LESSING, SEMLER en BAHRDT. VI. Andere Verlichters en derzelver werkzaamheden: Philanthropinen. VII. Philosophische Verlichting van het Katholijke *Duitschland*. IX. Ondersteuning der Nieuwe Philosophie door geheime Genootschappen. X. Orde der Vrijmetselaren. XI. Misbruik van deze orde. Deszelfs invloed op de Nieuwe Philosophie. XII. Orde der Illuminaten. Derzelver oorsprong en geschiedenis. XIII. Derzelver aard volgens hare grondstellingen, doel en middelen. XIV. Derzelver voortgang en vereeniging met de Vrijmetselaarsorde: gevolgen. XV. Verspreiding van het Illuminatismus ook buiten *Duitschland*. Deszelfs werkzaamheden. XVI. Voorzegging van den Triomph der Philosophie en derzelver werkelijke Triomph. Vernietiging van den Christelijken Godsdienst in *Frankryk*. XVII. Onderwerping des Troons: Republiek, Anarchie, Schrikbewind en algemeene Verwildering. XVIII. Pogingen om dezen Triomph over den ganschen aardbol te verspreiden. XIX. Besluit.

De geschiedenis der Revolutie, wordt in dit Werk tot na de openlijke vermoording, ook der Koningin van *Frankryk*, tot het einde van het jaar 1794 vervolgd.

Eene naauwkeurige, evenwel niet slaafsch na te volgene vertaling, zal er van dit werk worden geleverd, er zullen, b. v., onderscheidene Noten, welke meer op den voorledenen tijd betrekking hadden, weggelaten, daarentegen andere meer belangrijke worden bijgevoegd, zoo dat het geheel uit dezelfde hoeveelheid bladzijden zal bestaan.

De Inteekening geschiedt bij *W. A. Oukoop*, Stadsdrukker en Boekhandelaar te *Breda*, bij de gebroeders *Langenhuysen*, te *'s Bosch*, en verder bij alle Boekhandelaren in het Rijk, voor den lagen prijs van 12 cents per vel, zoodat zulks voor de beide Boekdeelen, niet meer dan *f* 10 - » zal beloopen.

De Inteekening staat open tot ultimo November. Het werk zal in afleveringen, ieder van 6 à 7 vellen, op best drukmediaan-papier geschieden; welke elkander zoo spoedig mogelijk zullen opvolgen, waardoor het geheel tot eene aangename maandelijksche lectuur zal kunnen dienen.

De betaling geschiedt tegen kwitantie bij iedere aflevering.

Men zal echter, des verkiezende, het geheele werk in ééne aflevering volgens Inteekening kunnen ontvangen.

Nadat de Inteekening gesloten is, zullen er geene Exemplaren te bekomen zijn, dan voor den verhoogden prijs van *f*. 14 - »

BEKENDMAKING.

197. *** De Notaris *HENDRIK ANTONIJ BIJVOET*, residerende te *'sHertogenbosch*, zal voor zijne principalen, te *Oss*, ten Herberge van WILLEM KUIJPER, op Vrijdag den 4 November 1831, provisioneel en op Vrijdag den 18 daaraanvolgende finaal, beide dagen des avonds ten zes ure, verkoopen:

Onder Geffen. 1 Koop. Een Perceel HOOI- of WEILAND, groot omtrent 4 Bunders, op de Beeksche Hoeven.

2 Koop. Een Perceel dito in de Hooivree, groot 84 Roeden.

3 Koop. Een perceel dito, groot 84 Roeden, mede in de Hooivree.

4 Koop. Een Perceel extra goed TEELLAND met bijgelegen HOUTWAS, groot 46 Roeden, ter plaatse genaamd de Kromemeling.

5 Koop. Een Perceel dito met HOUTWAS, groot 40 Roeden, ter plaatse genaamd de Aanwijn.

Onder Lith. 6 Koop. Een Perceel HOOI- of WEILAND, genaamd de Penterskamp, groot 1 Bunder 15 Roeden.

7 Koop. Een Perceel dito, genaamd het Geffens Kampje, groot 60 Roeden.

Onder Oss. 8 Koop. Een Perceel WEILAND, groot 1 Bunder 16 Roeden, op Mikkeldonk.

9 Koop. Een Perceel TEELLAND, groot 60 Roeden, in den Heesterweg.

10 Koop. De onverdeelde helft in 2 Percelen TEELLAND, op Schaijks veld tegen den Teugenaarspad, het eene groot 97 Roeden 80 Ellen, en het ander 16 Roeden 40 Ellen.

11 Koop. De onverdeelde drie vierde gedeeltens in een Perceel TEELLAND, in het Neerveld, het geheel groot 80 Roeden.

12 Koop. De onverdeelde drie vierde gedeeltens in een Perceel TEELLAND, groot in het geheel 37 Roeden, in den Dorlen.

Onder Oijen. 13 Koop. De onverdeelde drie vierde gedeeltens in een extra goed Perceel uiterwaards HOOILAND, groot in het geheel 1 Bunder 16 Roeden.

Voormelde Perceelen zijn bij billetten breeder omschreven.

Nadere informatien te bekomen ten kantore van voornoemden Notaris *BIJVOET*.

198. *** Iemand eenen PLAATSVERVANGER voor de Mobiele Schutterij verlangende, kan inlichting omtrent de voorwaarden bekomen in persoon of met vrachtvrije brieven bij de Drukkers dezes, onder letter X.

196. *** AANBESTEDING VAN STEENKOLEN.

Op Woensdag den 2 November 1831, des namiddags ten 5 ure, zal, in het Groot Ziekengasthuis, worden aanbesteed:

Eene groote partij WAAG- EN GRUIS-KOLEN.

BEURSPRIJS DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, *den* 25 *October*.

			gebl.
NEDERL.	Werkel. Schuld . . . . à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$38\frac{1}{4}$ à $39\frac{1}{4}$	$38\frac{7}{8}$
———	Renversalen	à	
———	Kansbiljetten . . . . *f*	$14\frac{1}{2}$ à 15	$14\frac{7}{8}$
———	Recepis., geldl. 1830, à 5 pCt.	$76\frac{1}{4}$ à $76\frac{3}{4}$	$76\frac{1}{2}$
———	Schatk. bilj. groote . » 6 »	$86\frac{3}{4}$ à $88\frac{1}{4}$	88
———	Dito kleine à *f* 100 . » 6 »	$89\frac{3}{4}$ à $90\frac{1}{2}$	90
———	Dito, dito à » 50 . » 6 »	à	
———	Vrijwillige Geldleening . » 6 »	$83\frac{3}{4}$ à $85\frac{1}{4}$	$83\frac{3}{4}$
———	Amortisatie Syndikaat . » $4\frac{1}{2}$ »	63 à $64\frac{1}{2}$	$63\frac{1}{2}$
———	Dito, dito . . » $3\frac{1}{2}$ »	$51\frac{3}{4}$ à $53\frac{1}{4}$	53
———	Anticipatie billet. 1831 » 6 »	à	
———	Handel-Maatschappij . . » $4\frac{1}{2}$ »	$74\frac{1}{4}$ à $74\frac{3}{4}$	$74\frac{1}{4}$
FRANKRIJK.	Ins. op het gr. boek » 3 »	$61\frac{1}{2}$ à $62\frac{1}{4}$	$61\frac{3}{4}$
———	Certifikaten van dito . » 5 »	à	
RUSLAND	Bij *Hope* en C. . . . » 5 »	87 à $87\frac{1}{4}$	$87\frac{1}{4}$
———	Bij dezelfde 1828 en 29 » » »	88 à $88\frac{1}{2}$	$88\frac{1}{4}$
SPANJE	Cert. van insch. gr. boek » » »	6 à $6\frac{1}{2}$	$6\frac{1}{4}$
———	dezelfde te Amsterdam » » »	42 à $42\frac{3}{4}$	$42\frac{5}{8}$
ENGELAND	geconsolideerde . . » 3 »	$81\frac{3}{4}$ à $82\frac{1}{4}$	82
NAPELS.	Certificaten	$66\frac{3}{4}$ à $67\frac{3}{4}$	$67\frac{1}{4}$

Te *'sHertogenbosch*, bij de *GEBROEDERS LANGENHUYSEN*, drukkers en uitgevers.